

چرا وام ۵۰۰ میلیونی برای ازدواج دهه شصتی‌ها همه مشکلات را حل نمی‌کند

بالاخره دهه شصتی‌ها را دیدند ولی...

از روزهای تکرار شعار «فرزند کمتر زندگی بهتر» تا این روزها که نهادهای سیاستگذار در کشور به دنبال تدوین سیاست‌هایی برای افزایش جمعیت هستند، همواره تلاش شده تا برنامه‌ریزی‌هایی برای افزایش آمار ازدواج و کاهش میزان طلاق و کنترل جمعیت، صورت بگیرد. کفه سنگین این سیاستگذاری‌ها معمولاً بر اعطای تسهیلات مالی برای ترغیب جوانان به ازدواج قرار داشته است. مسائل و بحران‌های اقتصادی، همواره به‌عنوان یکی از عواملی که منجر به تاخیر افتادن ازدواج جوانان و هراس آنان از تشکیل خانواده بوده، شناخته شده است. امری که جوانان برای فرار از آن ازدواج را به آینده و روزهایی مוקول می‌کردند تا از شرایط مالی و اقتصادی خوبی برخوردار شده باشند. اما باید به این موضوع توجه کنیم که اگرچه اقتصاد و مسائل مالی یکی از عوامل تاثیرگذار برکاهش ازدواج و بالارفتن سن جوانان است، اما تنها عامل موثر بر این امر نیست.

سیاست‌هایی برای جلوگیری از بسته نشدن پنجره جمعیتی ایران

شاید این امر را چندین بار از زبان کارشناسان و تحلیلگران شنیده باشید که پنجره جمعیتی ایران در حال بسته شدن است و ما فرصت کمی برای جلوگیری از بسته شدن این پنجره جمعیتی داریم. پنجره جمعیتی را می‌توان دوره‌ای دانست که در آن حداقل دوسوم جمعیت را افراد فارغ از ستین فعالیت بین ۱۵ تا ۶۵ سال و کمتر از یک سوم جمعیت را افراد فارغ از ستین فعالیت، یعنی زیر ۱۵ سال و بالای ۶۵ سال تشکیل می‌دهند. این شرایط در یک جامعه، دارای ثبات نیست و پرمینای میزان مرگ‌ومیر و زاد و ولد، تغییر می‌کند. باز بودن پنجره جمعیتی تاثیر مستقیمی بر رشد اقتصادی و حرکت جامعه به سمت پیشرفت اقتصادی می‌گذارد. براین اساس ایران در سال ۸۵ وارد شرایط پنجره باز جمعیتی شده که به مدت چهار دهه این پنجره باز خواهد بود و بعد از آن یعنی در سال‌های ۱۴۲۵ تا ۱۴۳۰ جمعیت سالمند جامعه افزایش پیدا کرده و پنجره جمعیتی ایران، بسته خواهد شد. براین اساس می‌بایست برای جلوگیری از وقوع این امر، سیاست‌هایی برای افزایش میزان ازدواج و به تبع آن زاد و ولد اندیشیده شود. دولت نیز علاوه بر سیاست‌های اقتصادی برای ترغیب خانواده‌ها و فرزندآوری و ازدواج جوانان، سیاست‌هایی در نظر گرفته که افزایش اختصاص وام دومیلیاردی مسکن برای خانوارهای دارای چهارفرزند زیر ۲۰ سال، اعطای زمین رایگان به تهرانی‌های دارای چهارفرزند، معافیت سربازان بالای ۳۰ سال دارای دو فرزند، اعطای وام ۲۰۰میلیونی به زوج زیر ۲۵ سال و زوجیه زیر ۲۳ سال، از جمله این موارد و سیاستگذاری‌ها به شمار می‌رود.

سیاستگذاری غلط در میانه جوانی دهه شصتی‌ها

در کنار موضوعی مثل پنجره جمعیتی در ایران، با مشکل دیگری نیز مواجه هستیم و آن جوانانی هستند که در ستین ازدواج قرار دارند، اما همچنان ازدواج نکرده‌اند. در حال حاضر نزدیک به ۱۲ میلیون مجرد در کشور داریم که از این میان ۶ میلیون نفر را پسران ۲۰ تا ۴۵ ساله و نزدیک به ۵ میلیون نفر را دختران ۱۵ تا ۴۰ ساله به خود اختصاص داده‌اند. در همین راستا نیز نهاد سیاستگذاری برای ترغیب جوانان و جلوگیری از بالارفتن سن ازدواج، تسهیلات اقتصادی برای افزایش ازدواج در ستین

چرا وام ۵۰۰ میلیونی برای ازدواج دهه شصتی‌ها همه مشکلات را حل نمی‌کند

در آن بیشتر است نشان می‌دهد تعداد جوانان مجرد دهه ۶۰ همچنان حائز توجه است. پیش از این نیز برخی کارشناسان و تحلیلگران این موضوع را مطرح می‌کردند که در کنار اختصاص تسهیلات برای ترغیب به ازدواج جوانان زیر ۲۵ سال نیاز است توجه جدی به جوانان دهه ۶۰ بشود که در سن ازدواج قرار دارند و به میانسالی نزدیک می‌شوند. در این میان در آخرین مورد، معاون زنان ریاست جمهوری از طرحی برای ازدواج جوانان دهه ۶۰ صحبت کرد که از روستاها آغاز شده است. انسیه خزعلی از اختصاص تسهیلات ۵۰۰ میلیونی به زوج‌های دهه شصتی روستایی خبر داد و گفت: «به این زوجین ۱۰۰ میلیون تومان تسهیلات ازدواج علاوه‌بر تسهیلات عام ازدواج، ۲۰۰ میلیون تومان کالا کارت، ۲۰۰ میلیون تومان تسهیلات اشتغال داده می‌شود و مجموعاً ۵۰۰ میلیون تومان پشتوانه برای زوجین دهه شصتی روستایی تعیین شده است. علاوه‌بر این بیمه اجتماعی نیز برای این زوجین در نظر گرفته شده است. مسائل دهه شصتی‌ها از جمله مسائل جدی روستاها است و برای حیات روستا باید مهاجرت معکوس داشته باشیم». براین مینا جوانانی که متولد فورردین ۱۳۶۰ تا اسفند ۶۹ هستند و ازدواج آنان از ۳۰ خرداد تا پایان امسال باشد، می‌توانند از این تسهیلات برخوردار شوند. اختصاص تسهیلات و توجه به ازدواج دهه شصتی‌ها را می‌توان گام مثبتی در راستای توجه به مسائل ازدواج جوانان دهه ۶۰ دانست. امری که لزوم اختصاص آن علاوه‌بر روستاها به شهرهای ایران نیز احساس می‌شود. اما از طرفی نمی‌توان این گزاره را مطرح کرد که صرف اختصاص وام منجر به حل معضل ازدواج خواهد شد؛ چراکه این موضوع ریشه‌های فرهنگی و اجتماعی نیز دارد که لزوم توجه به دیگر موارد این امر همچنان احساس می‌شود. برای بررسی ابعاد بیشتر این موضوع و مقوله ازدواج جوانان دهه ۶۰ با مریم ابراهیمی، مشاور و روانشناس خانواده گفت‌وگو کردیم که در ادامه می‌خوانید.

اقدامی مثبت برای نسلی که تا حدی فراموش شده است

ابراهیمی ابتدا به این موضوع اشاره کرد که نیاز به طرح‌های تشویقی برای ازدواج جوانان چندسالی است که احساس می‌شد و گفت: «ما خیلی‌وقت است به‌صورت کلی دنبال طرح‌های تشویقی برای دهه ۶۰ هستیم. البته این طرح فقط یک نمونه‌اش است که باز هم گام بزرگی محسوب می‌شود اما دغدغه‌هایی در ذهن بچه‌های این دهه هست که صرفاً با مسائل مالی حل نمی‌شود. این دغدغه‌ها صرفاً به خاطر فرزندآوری و بالا بردن آمار آن نیست، به‌نظر من این دهه و این نسل، نسلی است که مقدراتی فراموش شده است. این نسل هم درگیر جنگ بود و هم در آن فرهنگ دچار تغییر شد.»

این کارشناس فضای مجازی به آسیب‌شناسی از معضلات دهه ۶۰ می‌پردازد و می‌گوید: «دختران این دهه تشویق می‌شدند که حتماً به دانشگاه بروند و کار پیدا کنند. فیلم‌های آن دهه یک خانم موفق را خانمی معرفی می‌کنند که حتماً سر کار رفته باشد. درواقع ما در آن نسل دختران‌مان را از ازدواج دور کردیم. در همین دهه بود که شعار فرزند کمتر، زندگی بهتر مطرح می‌شد، بیکاره در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ خیلی چیزها تغییر کرد تا این نسل به‌نحوی مهجور واقع شود.»

ابراهیمی در بخش دیگری از صحبت‌هایش گریزی به طرح جدید دولت برای اعطای تسهیلات به جوانان می‌زند و توضیح می‌دهد: «فقط به خاطر بحث فرزندآوری نیست که ما بخواهیم برای این دهه طرح‌های تشویقی بگذاریم تا ازدواج کنند. حرف من این است که بخش زیادی از ناامیدی‌ای که بچه‌های دهه ۶۰ را فرا گرفته به خاطر ازدواج نکردن است. اما این طرح

هم مانند هر طرح مالی دیگری می‌تواند خیلی از افراد را تشویق کند. این موضوع به این شکل است که مشکلی برای ازدواج از سوی دختران دهه ۶۰ با پسران آن دهه وجود ندارد اما ماجرا برعکس است. باید کاری کنیم که پسران نسبت به ازدواج با دختران دهه ۶۰ رغبت پیدا کنند. این اقدام می‌تواند برخی آقایان را که به خاطر مشکلات مالی ازدواج نمی‌کنند به ازدواج ترغیب کند و قطعاً نکات مثبت کم ندارد. همین که ما به دهه‌ای که فراموش شده بود، توجه ویژه می‌کنیم، خودش نکات مثبتی دارد اما یک سری نگرانی‌هایی نیز در این رابطه وجود دارد.»

مشکل ازدواج جوانان دهه ۶۰ صرفاً مسائل مالی نبوده است

ابراهیمی به این موضوع اشاره می‌کند که مساله ازدواج جوانان صرفاً به خاطر مشکلات مالی به‌تأخیر نیفتاده و تأکید می‌کند: «خیلی از پسران دهه ۶۰ مساله‌شان ۵۰۰ میلیون پرل نبوده که حالا به این علت به ازدواج ترغیب شوند. قطعاً برخی مشکل مالی داشتند اما خیلی از آنها در این سال‌ها کار کرده‌اند و بیشترشان برای خود مسکن و ماشین تهیه کرده‌اند و بعضاً دغدغه‌شان مسائل مالی نیست و دچار یک سری کمال‌گرایی‌هایی شده‌اند که نمی‌توانند انتخاب کنند. اما الان نمی‌توانیم برای آن راه‌کار کوتاه‌مدت داشته باشیم و فعلاً آن را کنار می‌گذاریم. مساله دیگر بحث باوروی است. وقتی با آنها صحبت می‌کنیم، می‌گویند اگر الان با یک دختر دهه شصتی ازدواج کنیم، ممکن است در بحث فرزندآوری دچار مشکل شویم و نهایتاً بتوانیم صاحب یک فرزند شویم و در نتیجه ترجیح این است که با خانمی که سنش کمتر است و متولد دهه ۷۰ و حتی ۸۰ است، ازدواج کنیم.»

او ضمن تأکید بر مثبت بودن اختصاص تسهیلات اینچنینی از طرح تکمیلی صحبت به‌میان می‌آورد و می‌گوید: «مانیاز به یک طرح تکمیلی هم داریم. پیشنهاد می‌کنیم کمیته‌ای متشکل از متخصصان زنان و ماماها و حتی پزشکان ژنتیک و هر تخصصی که در این موضوع لازم است تشکیل شود و به‌صورت رایگان و با قیمت‌های پایین، اقداماتی که لازم است برای دختران و پسران دهه ۶۰ در موضوع باوروی صورت بگیرد، انجام شود. در همین راستا می‌بینم که مدلی از فرهنگسازی درحال شکل‌گیری است و اخباری مثبتی‌بر بچه‌دار شدن خانم ۵۰ ساله یا چهل‌وچندساله منتشر می‌کنند. فکر می‌کنم این مدل پاسخگو نیست و باید به‌صورت فرد به فرد با هرکسی که می‌خواهد ازدواج کند، صحبت بشود و دکتر این اطمینان را به او بدهد که در بحث باوروی باید چه اقداماتی انجام بدهند. البته این نکته نیز باید موردتوجه قرار بگیرد که در جامعه ما خیلی از مشکلات باوروی، متوجه آقایان است و صرفاً منوط به خانم‌های دهه ۶۰ نیست و درمورد پسران حتماً باید به این موضوع توجه جدی شود. ما باید این موضوع را موردتوجه قرار بدهیم که آقای دهه شصتی، شما از کجا می‌دانید که درصورت ازدواج با یک خانم دهه ۶۰ به مشکل برخورد می‌کنید؟ اگرچه اصل باوروی با خانم است اما لازم است درصد ارائه شود که چه میزان از باوروی‌ها به خاطر مشکلات مردان است. البته پیشنهاد و حرف ما این نیست که اگر دهه شصتی‌ها خواستند بچه‌دار شوند، حتماً به چنین کمیته‌ای رجوع کنند. حرف این است که اگر پسرای هستند که از این جهت نگرانی دارند، بهتر است به آنها کمک کنیم و این کمیته‌ها تشکیل شوند، حتی در روستاها مکان‌هایی برای آزمایش مختص دهه شصتی‌ها به‌وجود بیاوریم. اگر برای دهه‌های دیگر این تصمیم‌گیری صورت بگیرد نیز امر مثبتی است اما اگر تمرکزمان روی دهه ۶۰ است، حداقل برای بچه‌های آن دهه این کار را انجام بدهیم.»

وام ۵۰۰ میلیون تومانی مرهمی برسال‌ها اشتباه درباره دهه‌شصتی‌ها

بزرگ‌ترین لطمه‌ها را به این گروه سنی زد تا جایی که ازدواج یک پسر متولد اوایل دهه شصست با دختری در این گروه سنی، شبیه یک ریسک بود و بسیاری از پسران تحت تاثیر تبلیغات و هشدارهای زیاد از حد درباره ریسک بارداری‌های بالای ۳۵ سال تمایل پیدا کردند با دخترانی که فاصله سنی بیشتری از آنها دارند، ازدواج کنند؛ مشکلی که در شهرهای کوچک و حتی روستاها بیشتر از شهرهای بزرگ وجود داشت.

در سال‌های قبل، معاونت زنان و خانواده ریاست جمهوری از طرح تسهیلاتی برای ازدواج دو دهه شصتی‌خبر داد و گفت که قرار است این طرح ابتدا در روستاها و مناطق محروم هم به دلیل کمبود بودجه و هم به دلیل اولویت بیشتر اجراشود. اقدام بزرگی که هم می‌تواند ازدواج دهه شصتی‌ها را حث‌تر کرده و انگیزه‌های آنان را برای تشکیل خانواده بیشتر کند و هم مرهم کوچکی برای سال‌ها اشتباه در سیاستگذاری، تبلیغات و موضع‌گیری‌ها درخصوص آنها باشد. اقدامی که منتظریم هرچه زودتر در مرحله بعد برای شهرهای بزرگ نیز انجام شود.

حساب ویژه مالی روی این وام می‌شود، دچار آسیب و ضرر روحی کند و توازن جمعیتی دختر و پسر مجرد را به هم بریزد.

از طرفی یکی از مسائل مطرح‌شده و انتقادی به موضوع وام ازدواج، نپرداختن به دهه شصتی‌ها بود. دهه‌شصتی‌ها پرجمعیت‌ترین گروه سنی کشور بودند که به دلایل مهم فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ازدواج‌شان دچار بحران شد به‌گونه‌ای که طبق آخرین آمار یک میلیون و ۴۰۰ هزار آقا و ۸۳۰ هزار خانم دهه‌شصتی مجرد در کشور وجود دارد. دختر و پسرهایی که همچنان در سن ازدواج هستند که اگر ازدواج کنند می‌توانند به معضل کاهش جمعیت کشور کمک کنند نه تنها وقت به تسهیلات ازدواجی که باید برایشان در نظر گرفته می‌شد، توجهی نشد، بلکه دچار آسیب‌ها و بحران‌هایی در مساله ازدواج شدند که ناشی از تغییرات فرهنگی و اجتماعی کشور بود. یکی از بدترین پیشنهادها برای حل موضوع ازدواج دهه‌شصتی‌ها پیشنهاد چند همسری بود که توسط برخی گروه‌های پر سروصدای تبلیغ می‌شد که البته با

عطیه همتی، دبیرگروه نشر روز

وام ازدواج یکی از نوستالژیک‌ترین وام‌هایی است که زوج‌ها بلافاصله بعد از عقد رسمی به بانک مراجعه می‌کنند تا آن را دریافت کنند. وامی که در سال‌های مختلف مبالغ آن بارها تغییر کرده و برای برخی از زوجین با شرایط مختلف عدد آن هم عوض شده است. به‌طور مثال سال‌ها وام ازدواج برای خانم‌های زیر ۲۳ سال و آقایان زیر ۲۵ سال عدد ویژه‌ای بود و قرار بود مشوقی باشد برای ازدواج سریع‌تر، در سن پایین‌تر. اقدامی که در سال‌های مختلف کارشناسان حوزه ازدواج خواران چند ماده و تبصره برای آن شدند. اول اینکه بهتر است هر دو نفر زیر این ستین باشند، چون ممکن است یک آقای بالای ۲۵ سال به خاطر این موضوع تشویقی‌گرایش بیشتری به دختران زیر ۲۳ سال پیدا کند و این موضوع خارج از این بازه سنی را به‌خصوص در مناطقی که